

Den Katolske Kirkes Katekisme

Den katolske kirkes katekisme (nr. 874-913). Vi gjengir noen punkter om Kirkens hierarkiske organisasjon, om lekfolkets kall og deltakelse i Kristi prestelige, profetiske og kongelige oppdrag.

24.03.2006

I. Kirkens hierarkiske oppbygning.
Hvorfor behøves det tjenester i
Kirken?

874. Kristus selv er opphav til tjeneste i Kirken. Han innsatte tjenesten, gav den myndighet og sendelse, retningslinjer og målsetning:

Til å lede og stadig forøke Guds folk har Herren Kristus innstiftet forskjellige tjenester i sin Kirke til gagn for hele legemet. De som innehar et geistlig embede, er i sine brødres tjeneste, for at alle som tilhører Guds folk, (...) kan nå frem til frelsen (LG 18).

875. "Hvordan skal en kunne tro på en man ikke har hørt om? Eller hvordan skal en kunne høre, hvis det ikke er noen som forkynner? Og hvordan skal noen kunne forkynne uten å være utsendt?" (Rom 10, 14-15). Ingen, hverken et individ eller en gruppe, kan forkynne Evangeliet for seg selv. "Troen kommer av å høre" (Rom 10, 17). Ingen kan gi seg selv fullmakt og sendelse til å

forkynne Evangeliet. Herrens sendemann taler og handler, ikke av egen myndighet, men i kraft av Kristi myndighet - heller ikke som medlem av fellesskapet, men han taler til fellesskapet i Kristi navn. Ingen kan gi seg selv nåden, den må gis og tilbys. Dette forutsetter at det finnes tjenere for nåden, med myndighet og fullmakt fra Kristus. Fra Ham mottar biskoper og prester sendelse og fullmakt ("sacra potestas") til å handle in persona Christi Capitis; diakoner mottar kraft til å tjene Guds folk i liturgi, ordets og barmhjertighetenes *diaconia*, i fellesskap med biskopen og hans presteskap. Denne tjenesten, hvor Kristi utsendinger ved Guds gave gjør og gir det de selv ikke kan gjøre og ikke gi, kaller Kirken "sakrament". Å tjene i Kirken blir gitt ved et eget sakrament.

876. Det er en indre sammenheng mellom det kirkelige embedets

sakramentale natur og dets *preg av tjeneste*. For siden embedsbærerne avhenger fullstendig av Kristus, som er den som gir sendelse og myndighet, er de virkelig "Kristi treller" (Rom 1, 1), etter Kristi forbilde, Han som for oss frivillig tok "trelleskikkelse" (Fil 2, 7). Siden det ord og den nåde de tjener, ikke er deres, men tilhører Kristus som har gitt dem i deres varetekt for de andre, gjør de seg selv frivillig til treller for alle (jfr. 1 Kor 9, 19).

877. På samme måte ligger det i det kirkelige embedets sakramentale natur å ha et *kollegialt preg*. For på begynnelsen av sin virksomhet innsatte Herren Jesus nemlig de tolv, "på én og samme gang kimen til det nye Israel og begyndelsen til det nye hierarki" (AG 5). De ble utvalgt sammen og utsendt sammen, og deres brødresamfunn skulle tjene søskenfelleskapet av alle troende; det skal være likesom en avglans og

et vitnesbyrd om samfunnet de guddommelige personer imellom (jfr. Joh 17, 21-23). Av den grunn utfører hver biskop sin tjeneste innenfor bispekollegiet, i samfunn med Romas biskop, Peters etterfølger og leder for kollegiet; prestene utfører sin tjeneste innenfor bispedømmets presbyterium, under ledelse av biskopen.

878. Endelig ligger det i det kirkelige embedets sakramentale natur å ha et *personlig preg*. Selv om Kristi tjenere handler i fellesskap, handler de også alltid på en personlig måte. Hver enkelt blir kalt personlig: "Følg du meg" (Joh 21, 22; jfr. Matt 4, 19. 21; Joh 1, 43) slik at han kan være et personlig vitne innenfor rammen av den felles sendelse, en som står personlig til ansvar overfor Ham som har utsendt, idet han handler "i Hans sted" for andre: "Jeg døper deg ..."; "jeg tilgir deg..."

879. Den sakramentale tjeneste i Kirken er altså en tjeneste som utøves i Kristi navn. Den har en personlig karakter og en kollegial form. Dette bekreftes av båndene som binder bispekollegiet og dets leder, St. Peters etterfølger, sammen, og forbindelsen mellom hver biskops hyrdeansvar for sin egen lokalkirke og bispekollegiets felles omsorg for hele Kirken.

Bispekollegiet og dets leder, paven

880. Da Kristus innsatte de tolv, "dannet Han en fast gruppe, et kollegium, og blant dem igjen valgte Han ut Peter som skulle være deres leder" (LG 19). "Av lignende grunn som den hellige Peter og de øvrige apostler, ifølge Herrens bestemmelse, danner et eneste apostelkollegium, er også den romerske biskop, Peters etterfølger, og biskopene, apostlenes etterfølgere,

forbundet med hverandre"(LG 22; jfr. CIC, canon 330).

881. Herren gjorde Simon, ham Han gav navnet Peter, alene til sin Kirkes klippe. Han overgav Ham Kirkens nøkler (jfr. Matt 16, 18-19); Han gjorde ham til hyrde for hele hjorden (jfr. Joh 21, 15-17). "Det viser seg at den myndighet Peter har mottatt til å binde og løse, også er blitt tildelt apostelkollegiet i forening med dets hode" (LG 22). Peters og de andre apostlenes hyrdeoppdrag hører med til Kirkens grunnvoll. Det føres videre av biskopene, under pavens primat.

882. Paven, Romas biskop og den hellige Peters etterfølger, er "det varige og synlige opphav og grunnlag for enheten blant biskopene og blant alle troende" (LG 23). "Den romerske biskop har nemlig i Kirken, i kraft av sitt embede som Kristi stedfortreder og hele Kirkens hyrde, den fulle,

øverste og universelle myndighet som han alltid har anledning til fritt å utøve" (LG 22; jfr. CD 2; 9).

883. "Bispekollegiets myndighet, det vil si biskopenes myndighet in corpore, forutsetter imidlertid at kollegiet blir oppfattet sammen med sitt hode, den romerske biskop." Som sådant innehar bispekollegiet også "sammen med sitt hode, den romerske biskop, og aldri uten det, den øverste og fulle myndighet i hele Kirken. Denne myndighet kan ikke utøves uten den romerske biskops samtykke" (LG 22; jfr. CIC, canon 336).

884. "Bispekollegiet utøver makt over hele Kirken på høytidelig vis i økumeniske konsiler" (CIC, canon 337 § 1). "Intet konsil er økumenisk som ikke er blitt stadfestet eller i hvert fall godtatt som sådant av Peters etterfølger" (LG 22).

885. "Forsåvidt som det består av mange, er bispekollegiet et uttrykk for Guds folks universalitet og mangfold; forsåvidt som det er samlet under ett hode, er det uttrykk for enheten i Kristi hjord" (LG 22).

886. "Biskopene er hver for seg det synlige opphav og grunnlag for enheten i sin egen Kirke" (LG 23). Som sådan utøver hver enkelt biskop "sitt hyrdeembede over den del av Guds folk som er ham betrodd" (LG 23), med prestenes og diakonenes bistand. Men som medlemmer av bispekollegiet har hver enkelt av dem del i omsorgen for alle Kirkene (jfr. CD 3), en omsorg de i første omgang viser "ved å styre vel sin egen Kirke, som er en del av den allmenne Kirke", for slik "tjener biskopene visselig hele Kristi mystiske legeme, som også er et legeme av Kirker" (LG 23). Denne omsorgen skal særlig vises de fattige (jfr. Gal 2, 10), dem som forfølges for

troens skyld, og også misjonærene som arbeider overalt i verden.

887. Lokalkirker som deler naboskap og felles kultur, utgjør kirkeprovinser eller større enheter som kalles patriarkater eller regioner (jfr. Apostlenes kanon, 34). Biskopene innenfor slike enheter kan samles til synoder eller provinskonsiler. "Av samme grunn kan bispekonferansene i vår tid yte et mangfoldig og fruktbart bidrag til en konkret virkeliggjørelse av biskopenes kollegiale sinnelag" (LG 23).

Læreembedet 888. Biskopene, sammen med prestene, sine medarbeidere, har som sin "første oppgave (...) at forkynde Guds Evangelium for alle mennesker" (PO 4), etter Herrens befaling (jfr. Mark 16, 15). De "er nemlig troens forkynnere som leder nye disipler til Kristus, de er sanne lærere" i den

apostoliske tro, "iført Kristi myndighet" (LG 25).

889. For å bevare sin Kirke i troens renhet, den tro som ble gitt videre av apostlene, ville Kristus gi den del i sin egen ufeilbarlighet, Han som er sannheten. Ved "troens overnaturlige skjønn" holder Guds folk "usvikelig fast ved troen", under ledelse av Kirkens levende læreembede (jfr. LG 12; DV 10).

890. Læreembedets (magisteriets) sendelse har forbindelse med at den pakt Gud sluttet med sitt folk i Kristus, er endelig. Læreembedet skal beskytte folket mot vranglære og villfarelse og sørge for at det har en objektiv mulighet til å bekjenne den sanne tro uten å ta feil.

Læreembedets pastorale oppgave er på denne måten rettet mot å våke over at Guds folk forblir i sannheten, den som gjør fri. Med denne tjenesten for øye har Kristus skjenket

hyrdene ufeilbarlighetens nådegave i tros- og moralspørsmål. Denne nådegaven kan utøves på ulike måter:

891. "Det er denne ufeilbarlighet den romerske biskop, bispekollegiets hode, innehar i kraft av sitt embede når han, som den øverste hyrde og lærer for alle kristne - de brødre han styrker i troen - i en sluttgyldig erklæring forkynner en læresetning om tro eller moral (...). Den ufeilbarlighet Kirken har fått løfte om, er også til stede hos biskopene in corpore, når de utøver sitt øverste læreembede sammen med Peters etterfølger", særlig på et økumenisk konsil (LG 25; jfr. 1. Vatikankonsil: DS 3074). Når Kirken gjennom sitt høyeste læreembede fremsetter noe "som guddommelig åpenbart og gjenstand for tro" (DV 10), og som Kristi lære, "skal det gis troens tilslutning i lydighet til slike sluttgyldige avgjørelser" (LG 25).

Denne ufeilbarlighet sammenfaller i utstrekning med den guddommelige åpenbarings trosskatt (jfr. LG 25).

892. Enn videre bistår guddommelig hjelp apostlenes etterfølgere når de underviser i samfunn med Peters etterfølger, og på en særlig måte Romas biskop, hele Kirkens hyrde, og, uten å være kommet frem til en ufeilbarlig fastleggelse og uten å uttale seg "på en sluttgyldig måte", i utøvelsen av det alminnelige (eller ordinære) læreembede, fremsetter en lære som fører til bedre forståelse av åpenbaringen hva tro og moral angår. Slik undervisning skal de troende "ta imot med et kristent sinnelag" (LG 25), noe som adskiller seg fra en trostilslutning, selv om det står i forlengelsen av den.

Helliggjøringsembedet 893. Biskopen bærer også ansvaret for å være "forvalter av den yppersteprestelige nåde" (LG 26), især i eukaristien som

han selv frembærer eller lar prestene, sine medarbeidere, bære frem. Eukaristien er nemlig midtpunktet i lokalkirkens liv. Biskopen og prestene helliger Kirken ved sin bønn og sitt arbeid, ved ordets og sakramentenenes tjeneste. De helliger den ved sitt forbilde, ikke "ved å opptre som herrer overfor dem dere har fått å ta vare på, men" ved å "tre frem som et forbilde for hjorden" (1 Pet 5, 3). Slik skal de "sammen med den hjord som er betrodd i deres varetekt, nå frem til det evige liv" (LG 26).

Styringsembedet 894. "Biskopene styrer de lokale Kirker som er betrodd i deres omsorg i egenskap av Kristi stedfortredere og utsendinger; de gjør det ved sine råd, tilskyndelser, sitt eksempel, men også med den myndighet og de fullmakter de har fått ovenfra" (LG 27) som de imidlertid skal gjøre bruk

av i den tjenerånd deres Mester var besjelet av (jfr. Luk 22, 26-27).

895. "Den myndighet som de personlig utøver i Kristi navn, er deres egen som ordentlige og umiddelbare foresatte, selv om utøvelsen av den i siste instans er underlagt Kirkens høyeste myndighet" (LG 27). Men biskopene skal ikke betraktes som pavens stedfortredere. Hans ordentlige og umiddelbare myndighet over hele Kirken opphever ikke biskopenes myndighet, men stadfester og verner om den. Den skal utøves i samfunn med hele Kirken under pavens lederskap.

896. Den gode hyrde skal være forbilde og "form" for biskopens pastorale virksomhet. I bevissthet om sine egne skrøpeligheter kan biskopen "bære over med de uvitende og villfarende. Han skal ikke nekte å lytte til sine

underordnede, men holde av dem som sine egne barn (...). De troende bør på sin side følge biskopen likesom Kirken følger Jesus Kristus, og slik som Jesus Kristus følger Faderen" (LG 27):

Dere må alle følge biskopen slik Jesus Kristus følger Faderen, og dere må følge presbyteriet likesom apostlene. Diakonene må dere gi akt på som et Guds bud. Ingen må uten biskopens samtykke foreta seg noe i de ting som angår Kirken (St. Ignatius av Antiokia, Brevet til smyrnerne, 8, 1).

II Legfolket

897. "Med legfolk menes her alle kristne som ikke tilhører den geistlige stand eller et ordenssamfunn godkjent av Kirken, det vil si de kristne som er blitt innlemmet i Kristus ved dåpen, opptatt i Guds folk, gjort delaktige i Kristi preste-, profet- og kongeembede, og som for sin del

utøver hele det kristne folks felles sendelse i Kirken og i verden" (LG 31).

Legfolkets kall 898. "Legfolket har det kall å søke Guds rike ved å ivareta de jordiske ting og innrette dem med Gud som mål. (...) Det er deres spesielle oppgave å kaste lys over og ordne de jordiske forhold, som de er sterkt engasjert i, slik at alt utvikler seg og stadig vokser med Kristus som mål og blir en lovprisning til Skaperen og Forløseren" (LG 31).

899. Det kristne legfolks initiativ er særlig påkrevet når det dreier seg om å klarlegge og finne måter til å prege den samfunnsmessige, politiske og økonomiske virkelighet ut fra de krav det kristne liv og den kristne lære stiller. Dette initiativ er en normal del av Kirkens liv:

Legfolket befinner seg i fremste linje i Kirkens liv; gjennom dem er Kirken samfunnets livsprinsipp. Derfor er

det at særlig de må ha en stadig klarere bevissthet om, ikke bare at de tilhører Kirken, men at de er Kirken, det vil si de troendes samfunn på jorden, ledet av det felles overhode, paven, og biskopene i kommunion med ham. De er Kirken (Pius 12., tale den 20. februar 1946; sitert av Johannes Paul 2., CL 9).

900. Siden legfolket, som alle troende, har fått apostolatet som oppgave fra Gud i kraft av dåpen og fermingen, har de både rett og plikt til, enten individuelt eller sammensluttet i foreninger, å arbeide for at det guddommelige frelsesbudskap blir gjort kjent og tatt imot av alle mennesker og av all verden; plikten blir desto større når det bare er gjennom dem menneskene har mulighet til å høre Evangeliet og lære Kristus å kjenne. I de kirkelige fellesskap er deres virke så nødvendig at uten dét blir for det

meste hyrdenes apostolat nesten ørkesløst (LG 33).

Legfolkets del i Kristi presteembede

901. "For da legfolket er viet til Kristus og salvet med Den Hellige Ånd, blir det kalt på vidunderlig vis og fostret til å bære stadig rikere åndelige frukter. Alt det de foretar seg, deres bønner og apostoliske virksomhet, deres samliv med ektefellen og den øvrige familie, deres daglige arbeid, deres åndelige og legemlige hvile, når de handler etter Ånden, ja, selv livets plager båret i tålmod, alt dette blir til "åndelige ofre, slike som Gud med glede kan motta gjennom Jesus Kristus" (1 Pet 2, 5), og som under feiringen av eukaristien bæres frem med dyp ærbødighet til Faderen sammen med ofringen av Herrens legeme. Slik innvier legfolket selve verden til Gud, når det tilber Ham ved over hele jorden å handle i gudsfrykt" (LG 34; jfr. LG 10).

902. På en særlig måte har foreldre del i det helliggjørende embede "når de lever sitt ekteskapelige liv i kristen ånd og sørger for kristen oppdragelse av sine barn" (CIC, canon 835 § 4).

903. Dersom de er skikket, kan legfolk gis adgang til varig å utøve lektor- og akolyttjeneste (jfr. CIC, canon 230 § 1). "Der Kirkens behov gjør det nødvendig og det ikke er nok klerker, kan også legfolk, selv om de ikke er lektorer eller akolytter, utføre visse tjenester i henhold til lovens bestemmelser: de kan være Ordets tjenere, ledere av liturgiske bønner, foreta dåp og dele ut den hellige kommunion" (CIC, canon 230 § 3).

Legfolkets del i Kristi profetiske embede

904. "Kristus (...) oppfyller nå sitt profetiske embede (...) ikke bare gjennom hierarkiet (...), men også gjennom legfolket som Han gjør til

sine vitner, beriker med troens
skjønn og ordets nådegave" (LG 35):

Å undervise noen for å føre ham til
troen er enhver forkynners oppgave,
ja, hver troendes (St. Thomas
Aquinas, Summa theologica, 3, 71, 4,
ad 3).

905. Legfolk oppfyller sin profetiske
sendelse også ved å forkynne
Evangeliet, det vil si "Kristi budskap
fremstilt både ved livets og ordets
vitnesbyrd". Hos legfolket får "en slik
forkynnelse" (...) "en egen klang og
en spesiell virkekraft fordi den
kommer til uttrykk under de vanlige
forhold verden byr på" (LG 35):

Dette apostolat begrenser seg
imidlertid ikke til kristenlivets
vitnesbyrd. Den sanne apostel søker
også anledninger til å tale om Kristus
og forkynne Ham både for ikke-
troende (...) og for troende (AA 6; jfr.
AG 15).

906. De legfolk som er skikket, og som utdannes til det, kan yte bistand i katekese (jfr. CIC, canones 774; 776; 780), i undervisning i de teologiske vitenskaper (jfr. CIC, canon 229) og i massemedia (jfr. CIC, canon 823 § 1).

907. "Alt etter plikt, kompetanse og den anseelse de nyter, har de rett, og av og til plikt, til gjøre Kirkens hyrder kjent med sin mening i det som angår Kirkens beste, og å gjøre andre troende kjent med den, under forbehold om troens og moralens ukrenkelighet og den ærbødighet som tilkommer Kirkens hyrder, og under hensynstagen til det felles beste og personenes verdighet" (CIC, canon 212 § 3).

Legfolkets del i Kristi kongelige embede

908. Ved sin lydighet inntil døden (jfr. Fil 2, 8-9) skjenket Kristus sine disipler den kongelige frihet, "for at de ved selvoppofrelse og et hellig liv

skulle beseire syndens makt i seg selv" (LG 36):

Den som overvinner sitt eget legeme og styrer sin sjel, uten å la seg overvelde av lidenskapene, er sin egen herre: han kan kalles konge fordi han er i stand til å styre seg selv; han er fri og uavhengig og lar seg ikke trellbinde av synd (St. Ambrosius, Expositio Psalmi CXVIII, 14, 30: PL 15, 1403 A).

909. "Legfolket bør også innstille sine krefter på å sanere samfunnsstrukturer og levekår der hvor disse kan føre til synd, bringe dem i overensstemmelse med rettferdighetens krav så de ikke motarbeider, men tvertom fremmer etiske verdier. Ved å gå inn for dette vil de også gjennomsyre menneskers verk og kultur med moralsk verdier" (LG 36).

910. "Legfolk kan også kjenne seg kalt, eller blir kalt, til å samarbeide

med Kirkens hyrder i det kirkelige fellesskaps tjeneste for å gi det vekst og liv, i svært forskjellige oppgaver, alt etter den nåde og nådegaver Herren finner for godt å gi til hver enkelt" (EN 73).

911. I Kirken "kan lege kristne, i samsvar med det som er bestemt i gjeldende rett, samarbeide i utøvelsen av den samme (styrings)myndighet" (CIC, canon 129 § 2). De kan ta del i særskilte råd (CIC, canon 443 § 4), i bispedømmesynoder (CIC, canon 463 § 1 og 2), i pastoralråd (CIC, canon 511; 536); ved å ivareta pastorale oppgaver i et sogn (CIC, canon 517 § 2); ved å skjøtte verv i råd for økonomiske saker (Canon 492 § 1; 536); ved å være medlemmer av kirkelige domstoler (CIC, canon 1421 § 2) osv.

912. De troende bør lære "å skjelne klart mellom de rettigheter og plikter

de har som medlemmer av Kirken, og dem de har som medlemmer av det verdslige samfunn. De bør legge vinn på å bringe begge deler i harmoni og huske at de er forpliktet til å rette seg etter sin kristne samvittighet også i alle verdslige saker, fordi ingen menneskelig virksomhet kan unndras Guds herredømme, ikke engang i jordiske ting" (LG 36).

913. "I kraft av de gaver han har fått, blir hver enkelt legmann på denne måten både et vitne om og et levende redskap for Kirkens egentlige oppgave, etter som "hver enkelt av oss har fått seg tilmålt sin egen del av Kristi nådegaver" (Ef 4, 7)" (LG 33).